

vlada odpošlje tja Martinez Camposa. Prihodnost bo pokazala bo li novo ministerstvo boljše vladalo nego prejšnje.

Kuba. — Dasi se je zadnji čas že poročalo o skorajšnjem zatrenji ustaje na Kubi in v preosnovah, ki se imajo ondi izvršiti, vendar nova poročila še vedno povedo, da ustaši še ne mirujejo. Oni ne odlože orožja, če tudi so se jim obljubile reforme. General Weyler se močno trudi, da bi pomiril otok. Ukrenil je razne priprave, da ustaše prisili k mirovanju. Doslej niso bili generalovi koraki uspešni. Upati je pa pač, da se Kuba konečno pomiri. Ustaši so vpešali in misliti ni več, da bi se mogli še dolgo upirati španjski vojski.

Obrtnija.

Hrvaški obrtnijski odnošaji.

„Slovenec“ je priobčil iz Zagreba tale jako poučen dopis o hrvatskih obrtnih razmerah: Te dni je prišlo na svitlo poročilo glavnega nadzornika za obrtnijo na Hrvatskem in Slavonskem. Opisuje se v tem poročilu stanje obrtnih podjetij po županijah hrvatskih in slavonskih z raznimi opazkami bodisi že o napredku ali nazadku, pa tudi ob uzrokih glede neuspeha mnogih obrtnih podjetij. Sploh je ta obrtni nadzornik pregledal omenjenega leta 288 obrtnih podjetij, pri katerih se je nahajalo 249 motorov z 9944 konjskimi silami. Površje parnih kotlov je iznašalo 12233 m². Motorjev s plinom se nahaja prav malo, ker je plinska sila predraga. Pri vseh podjetjih je bilo nameščenih 10.158 delavcev; od teh je bilo 78,6 % moških, ženskih pa 21,4 %. Vseh podjetij brez motorjev je 99. Električno razsvetljava jih ima 63. Zdaj se je osnovala tudi v Varaždinu električna razsvetljava, a v zagrebške kolodvorske strojarnice so uveli tudi dynamo stroj. Električno razsvetljava imajo le velike kavarne, ta manje poslužujejo se z navadnimi svetilkami.

Pri večjih podjetjih, ki so daleč od mest in vasij, so za delavce podjetniki postavili posebna stanovanja, katera so prav dobro urejena. Nadzornik je bil posebno zadovoljen z redom in snago pri teh stanovanjih, le pri jedinem podjetju v modruško-reškej županiji je imel posredovati radi nereda. Nezadovoljen pa je bil nadzornik skoraj pri vseh opekarnah, ker so opekarji sami preveč zanemarjeni ter stanujejo v prav siromašnih barakah. Da je tudi po večjih mestih za delavska stanovanja le premalo poskrbljeno, je že stara tožba, katero ponavlja nadzornik že več let ali brez uspeha. V tem pogledu bodo morali tudi merodavni krogi nekaj storiti, kajti drugače sčasoma delavski rod zakrčljavi popolnoma.

Najbolj se je obrtnija razvila v zagrebškej županiji, pač le radi Zagreba, kjer se vsako leto utemelji nekoliko novih obrtnih podjetij, če tudi niso zato okolnosti najbolj povoljne, kajti v Zagrebu so delavske moči jako drage, pa tudi sirovin ni zadosti v samej županiji ter se morajo za precej drag denar uvoziti. Da se je obrtnost vkljub tem zaprekam vendar le tako lepo razvila, zasluga je v prvem redu samih podjetnih Zagrebčanov, katere

slabo podpira domača vlada, a še manje ogerska, ki misli le na svojo Budimpešto. Ko bi imel Zagreb le mali del one podpore, katero dobiva glavno mesto Ogerske, v kratkem bi postalo pravo obrtno mesto. V ličkokrbavskej in modruško-reškej županiji je obrtnija najmanje razvita. V prvej županiji se nahaja nenavadno mnogo vodene sile, pa tudi krasnega lesa, ali kaj pomaga vse to, ker je vse to tako rekoč na kraju sveta. V tej županiji ni nobene železnice, pa je bržkone tudi še kmalu ne bode, saj ogerska vlada ne želi, da bode zvezana Hrvatska z Dalmacijo, a ravno čez to županijo bi morala železnica dole na jug. V modruško-reškej županiji je sicer nekoliko obrtnih podjetij za les, a ker so šume ob reškej železnici že precej posekane, dovoz od notranjih krajev pa skoraj nemogoč, začela bode ta lesna obrtnija pojemati, če se ne napravijo dobre ceste v gorske kraje, odkoder bi se mogel les dovoziti. Posebno slabo pa je z obrtnijskimi podjetji v varaždinski županiji, kjer je vendar dosti delavskih sil, pa tudi sirovin; posebno mnogo pa je v tej županiji premoga, ki bi se mogel doma potrošiti pri obrtnijskih podjetjih ne pa drugam izvoziti. Pa tudi premoga se malo koplje, ker ogerska železnica radi nepravilnih tarif ne dopušča, da bi se izvozil v sosedne dežele, pa je radi tega predrag in se ga vedno manje koplje. Te nepravilne tarife so tudi krive, da se mlinska obrtnija v sremskej in virovitičkej županiji ne more tako razviti, kakor bi se morala pri mnogem številu parnih mlinov. Moka iz vseh ogerskih mlinov je ceneja na Reki in drugod, kakor ona iz hrvatskih in slavonskih mlinov radi teh tarif. To navaja državni nadzornik v svojem poročilu kot uzrok slabega napredka v obrtniji na Hrvatskem in Slavonskem, ali za vse take pritožbe so Mažari gluhi. Ogerska je prva in potem še le drugi, če še kaj ostane, a naši mažaroni molče o takih krivicah ter ne zine nobeden niti besedice za obrambo domačih obrtnikov; uradni list piše pa proti opoziciji, mesto da brani domači obrtni stan takih očevidnih krivic, ki se gode dan na dan ter zagotavlja občinstvo, da ima Hrvatska dobro bodočnost le v zvezi z Ogersko. Da v zvezi s pravilno Ogersko, nikdar pa ne s takšno, kakor je današnja, ki ne da Hrvatske niti onega, kar jej pripada po postavi. Ni tedaj nič čudnega, da ta obrtna stroka, ki je bila od nekdanj na glasu, pojema in obrtni nadzornik priporoča, da bi se podjetniki raje bavili z živinorejo ter kožarstvom pa morda tudi s žganjem spirita, kar velja še posebno za križevsko-belovarsko županijo, kjer rodi v Podravini vrlo mnogo krompirja in žita.

Hud udarec je zadel naše izdelovalce lesa, ker se je na velikih tržiščih pojavil ameriški les, ki se prodaja mnogo cenejše nego naš, kajti naše šume so se v najnovejšem času tako podražile, da se ne izplača vlagati vanje denar, ker je zguba gotova. Tudi produkcija tanina ni nič več tako unosna, kar je bila pred nekimi leti, kajti v Rusijo se ga uvozi mnogo manje radi previsoke carine, in pa ker se dobivajo ceneji surogati iz Grške in Azije.

Kakor je videti, to poročilo za našo obrtnost ni kaj ugodno. Pravega napredka ne opažujemo, a oni faktorji, kateri so prvi poklicani, da pospešujejo vsak napredek, delajo pri nas ravno protivno. Domačega kapitala ni, podjetnosti pa še manje; vsa večja podjetja imajo tujci v svojih rokah, a ti so naši protivniki, kar dokazuje najbolje to, da imajo svoja ravnateljstva v Budimpešti, kjer plačajo tudi davek, od katerega Hrvatska ne dobi nič, če tudi je podjetje na Hrvatskem. Kar država ne ugonobi s svojimi tarifi, to mora, če se hoče vzdržati, ravnati se po njihovej zapovedi. Tujci se temu ne protivijo, če le nimajo zgube, a najmanj korist od vsega ima vsekako Hrvatska.

Obrtnijske raznoterosti.

Spomeniki iz stekla. Neka tovarniška steklarska družba v Ameriki je pred kratkim vzbudila občo pozornost, ker je naznanila, da se more iz stekla napraviti trpežnejši spomenik nego iz najtrjega marmorja ali granita. Steklo je namreč nezrušljivo. Veter, dež, vročina in mraz končajo sčasoma najtrje skale in napis na grobnem spomeniku, ki je bil petdeset let izpostavljen elementom, se more komaj več brati. Spominek iz stekla bi pa čez stoletja ravno tako izgledal, kakor v dan, ko se je postavil in napis se lahko naredi, da je neizbrisljiv. Da je trpežnost stekla zelo velika, to dokazujejo debele steklene plošče, ki služijo za okna prekmorskih ladij; te prenesejo najhuje viharje in so skoro nezrušljive.

Novi podmorski kabel, katerega bodo napravili mej Brestom in Novim Jorkom bo najdaljši od vseh. Meril bo kakih 3250 morskih milj ali 6000 kilometrov. Notranji drat delajo v Bezons-u, priprave za izoliranje pa v Calais. v katerem poslednjem kraju bodo tudi kabel konečno dogotovili. Notranji drat je bakren in sestoji iz 13 štren ter tehta 975.000 kg, za izoliranje se bo porabilo 845.000 kg gutaperče, za notranji ovitek 4.687.000 kg pocinjenega jeklenega dratu in za vnanji ovitek 1.495.000 kg železnega dratu.

Izdelovanje petroleja na svetu. Poroča se, da se je l. 1896. izdelalo na celem svetu 95 milijonov sodov petroleja. Od tega odpade nič manj nego 53 milijonov sodov (po 189 litrov) na Združene države amerikanske in 38 milijonov na druge dežele. Avstro-Ogerska je izdelala 0 22 milijonov sodov.

Kmetijstvo.

Pomoč kmetom!

(Nujni predlog posl. Lamb. Einspielerja).

V seji dne 18. maja je izročil gosp. poslanec Einspieler nujni predlog, v katerem opozarja vlado na veliko škodo, katero je majnikov sneg napravil na polju, po vrtih, sadnikih in po gozdih. Vlada se pozivlje, naj škodo prej ko mogoče preiskuje in poškodovanim kmetom podeli zdatno podporo. Predlog se glasi tako-le:

„Ker je dne 2., 7. in 12. majnika t. l. močno snežilo, napravil je sneg v celovškem, velikovškem in beljaškem političnem okraju, zlasti v celej celovski okolič, po spodnjem in zgornjem Rožu, po podjunskej do-

lini na polju, na hišah in sadnih vrtih ter po gorah zelo občutljivo in trajno škodo. Pozimno žito se je pri jako ugodnem vremenu letošnjo vigred razvilo močnejše in lepše kot druga leta, tako, da so se kmetje nadejali obilne žetve. A težka snežena odeja je prelepo žito vpognila, deloma do čistega potlačila in uničila vso nado do jesenske žetve. Sadija niti letos niti prihodnjega leta ni pričakovati, kajti sadna drevesa so na vrhovih in po vejah in vejicah močno pohabljena; njih obstanek in njih rast v nevarnosti. Koliko škode je napravil po hišnih vrtovih in gredicah, to se sedaj oceniti ne da.

Občine, ki jih je zadela taka nesreča, že leta in leta sem neprestano tare in stiska revščina. Kar so kmetovalci morda še prihranili si čez zimo, to je sedaj povžito; ker je jesenska in spomladna setev po snegu uničena, potrebujejo kmetje prav nujno semen za poletno setev, potrebujejo kmetje prav nujno semen za vsakdanji kruh in priskrbeti si morajo i potrebne krme za živino. Glede na tako nesrečo in tako silne potrebščine je pač opravičeno visoko c. kr. vlado opozarjati in prositi, da pride ponesrečim in stiskanim kmetom prav kmalu in z izdatno podporo na pomoč.

Podpisani usojajo si torej staviti ta-le nujni predlog:

„Visoka zbornica naj sklene:

C. kr. vlada naj se pozivlja, da takoj preiskuje vso škodo, ki jo je sneg v celovškem, velikovškem in beljaškem okraju meseca majnika na polju, na vrtih in po gorah napravil, da poškodovanim posestnikom v smislu dotičnih postav ne le zniža davke, ampak tudi podaljša obrok za vplačevanje in da zbog tolike potrebe in revščine prizadetemu ljudstvu najhitreje in z izdatno podporo iz državne blagajnice priteče na pomoč.

Ta predlog naj se obravnava kot nujni in naj se finančnemu odseku izroči, kateri ima o njem najprej ko mogoče poročati.

Na Dunaju, 18. majnika 1897.

(Sledijo podpisi).

Kmetijske raznoterosti.

— Koliko vpliva snaženje govedi na nje molznost, pokazala je nedavno ta le izkušnja: Kravo ki je bila vajena vsakdanjega dvakratnega snaženja s česalom, niso skozi 14 dni nič več snažili. V tem času je krava 11 litrov mleka manj molzla nego poprej v enolikem času, dasi je vse drugo pri starem ostalo.

— Kako ravnati z zmrzlimi trtami. — Zmrzle mladike naj se takoj pod prvim očesom odrežejo. Ob svojem času postanejo sočne in kakšenkrat pokaže se njih zarod, na vsak način pa naredi take trte dobrega lesa za prihodnje leto. Neki trtni posestnik je izjavil o tem ravnanju naslednje: „Jaz sem prejšnje leto ta svet poslušal ter obrezal trte takoj drugi dan po onej nesrečni noči, v kateri so zmrzile. Deset dni po dovršenem tem delu sem videl, da so iz venca poganjali čepi po eden; dva in celo po trije. Ti čepi so skoraj vsi imeli grozde. Tri tem sem pa udobil pri trtah lepega zdravega lesa, ki je v naslednjem letu obilo pognal.“